Heraut Ds. Klomp noemde. Het was een inzender die ons schreef, en er stond uitdrukkelijk bij, dat deze inzender zoover was gegaan, om eenige namen te noemen; en wel die namen te noemen, niet als signalement in een *Politieblad*, maar uit broederlijke sympathie, om de kerkeraden vooral op die leeraren, als de nog meest sympathieke predikanten te wijzen.

Van heel die ver van prettige vergelijking met een Politieblad blijft dus niet veel over. *Wij* noemden niemand, en de inzender die Ds. Klomp e. a. noemde, deed het uit *sympathie*, ter aanbeveling, om hen te trekken.

Intusschen ziet deze inzender en zien onze kerkeraden dan nu, hoe deze sympathie beantwoord wordt. Elk woord van waardeering voor deze liefde blijft zelfs uit. En althans Ds. Klomp denkt er niet aan om onder de Synodale organisatie uit te komen. Hij blijft zich schikken in het Collegiale stelsel.

Ja, Ds. Klomp gaat nog verder.

Hij valt rechtstreeks *de Doleantie* aan.

Ziehier de lijst van grieven: 1°. in de practijk niets dan een nieuwe scheiding; 2°. een verscheuring der gemeenten; 3°. een verwarring van wat met veel moeite was opgebouwd; 4°. een twistappel onder Gods kinderen; en 5°. ze verlost de gemeente niet.

Juist zoo nu spraken in de dagen van Luther en Calvijn ook *de Roomsche pastoors en bisschoppen en kardinalen*, die wel zekere sympathie voor de Reformatie gevoelden, maar toch liever onder de Roomsche Hiërarchie bleven.

Ook zij kwamen slag op slag met precies dezelfde grieven voor den dag.

We *mogen* niet meedoen, riepen ze, want ge zijt schismatiek.

We *kunnen* u niet volgen, want ge scheurt de eenheid der kerk.

We *willen* niet op uw weg komen, want ge verwoest wat Gerson, De Clamenge, en zoovele andere goede mannen, Erasmus niet te vergeten, bezig waren op te bouwen.

We *komen* niet bij u, want ge maakt dat juist de beste van Gods kinderen vijandig tegen elkander komen te staan.

En eindelijk, we *zullen* niet aan uw reformatie meedoen, want ge voert wel een deel lieden op vrij terrein buiten de kerk, maar ge reformeert *de kerk* niet.

Dát deed alleen het Concilie van Trente.

Nu van een Roomsche begrijpen we dat hij zoo spreekt. Maar hoe begrijpt ge dit van een *zoon der Reformatie?*

Meer zeggen we er niet van. Wat Ds. Klomp verder over de Vrije Universiteit zegt, blijve als niet ter zake doende, achterwege.

Ten onrechte concludeerde een inzender uit ons artikel over het systeem der Afschaffing, dat we het gebruik van wijn en alcoholia bedektelijk aanrieden.

Voor den wijn is dit een quaestie van het land waarin men woont. In Frankrijk, Zwitserland, Spanje, Italië enz, waar de wijn groeit, drinkt heel de bevolking wijn, elken dag, meest 's middags én 's avonds. De wijn is er zeer goedkoop. En er is dan ook geen werkman of dienstbode, ja, haast geen bedelaar, die er niet elken dag zijn wijn drinkt.

In die landen is de wijn de gewone volksdrank.

Bij ons daarentegen is dit *niet* zoo.

Ons land levert geen wijn op. De wijn is bij ons een weeldeartikel. En al komt de wijn bij een feestelijke gelegenheid of een bruiloft tepas, toch kan er niet genoeg gewaarschuwd tegen het schadelijk misbruik, dat er vooral in Noord-Holland, in Groningen en in sommige streken van Friesland van den ingevoerden wijn gemaakt wordt.

En ditzelfde geldt in nog sterker mate van den sterken drank.

De alcoholia verpesten ons volk. Ze verarmen ons volk. Ze demoraliseeren ons Ministerie van Financiën.

Hoe meer dus het eigenlijke misbruik van deze alcoholia op allerlei wijs kan worden tegengegaan, hoe beter het zijn zal. En viel er geen stuiten aan, dan door een volstrekt verbod van verkoop als in Noorwegen, of in de *Temperance-States* van N.-Amerika, welnu, we zouden desnoods zulk een maatregel zegenen kunnen.

Hieruit volgt vanzelf, dat een ieder beter doet, zoo hij zich van deze alcoholia onthoudt. Niet slechts voor eigen gezondheid, maar ook als voorbeeld voor de zijnen. Gevallen van medischen aard uitgezonderd, is *niet*-gebruiken altoos beter. Gelukkig wordt het onder ons in den vorm van jenever zelfs niet zeer *fatsoenlijk* gekeurd, ook al weet men door de fijne producten van het *Lootsje* zich schadeloos te stellen.

Al waar we tegen opkwamen en tegen opkomen is maar, dat men in zijn ijver niet de dingen des Geestes aantaste. Geen regel op regel en gebod op gebod als meerdere heiligheid gaan invoeren. Niet den wortel des zedelijken levens verdorren doen door uitwendigen vorm en gelofte. En erger nog, niet een geestelijk leven kweeken, waarin de hoogheid die op eigen voortreffelijkheid roemt, onvatbaar maakt voor het Evangelie.

We weten wat de *Nuts*-medailles hebben gedaan.

Die »brave Hendrikken" met hun medaille bleken altoos het onbekeerlijkst.

Daarom wachte men zich voor valsche redeneering.

Zoo zijn er die zeggen, dat uit graan geen bier mag worden gebrouwen, omdat graan door God bestemd is om er brood uit te bakken.

Dat men toch even nadacht.

Hoe weet gij waarvoor iets bestemd is?

Ontvingt ge daar een afzonderlijke openbaring over? Neen, niet waar? Ge weet het dus alleen uit de ervaring. De bestemming van alle natuurlijke dingen kent ge alleen uit het gebruik.

Dat hout niet enkel bestemd is om schepen en huisen van te bouwen, maar dat ge het ook *vernietigen* moogt *in het vuur* om er u meê te *verwarmen*, is bij niemand aan twijfel onderhevig, en toch ook dit is alleen uit het gebruik bekend.

Evenzoo nu is het ook met het graan.

De kracht die in graan ligt om én brood én bier te produceeren heeft God er beide in gelegd, en bij het gebruik blijkt, dat het graan dus evenals het hout *tweeërlei* bestemming kan hebben.

Kwam er nu graan te kort voor het brood, dan natuurlijk zou de keuze moeten zijn, om enkel brood er uit te bakken.

Maar nu de overvloed zoo groot is, dat de prijzen nauwelijks den landbouwer loonen, nu kan ook hiervan geen sprake zijn.

Steun daarom nooit op schijn-argumenten. Dat zijn rietstaven die u de hand doorboren.

Bezie ook deze zaak met heldere nuchterheid, en elk goed Gereformeerde zal toestemmen, dat de strijd ook tegen deze volkszonde niet kan voldongen met uitwendige middelen, maar ten finale alleen beslecht kan worden met het zwaard des Woords.

Met belangstelling vernamen we, dat de executie van het uitnemend Maandschrift *Excelsior* toch nog misschien door een acte van gratie zal voorkomen worden.

Vaak went men zich te veel aan de gedachte dat iets goeds en degelijks zonder inspanning en dan ook zonder kosten en risico in de wereld komt.

Men vindt het dan, o, zoo prettig, dat er zulk een Maandschrift is en vergast er zich aan, maar denkt er met geen haar van zijn hoofd om, dat een ander er duizenden guldens meê risico loopt, om zulk een Maandschrift te laten voortbestaan.

Eerst nu men merkte, dat het met *Excelsior* gedaan raakte, is de een na den ander uit den hoek komen schieten en meldden zich nieuwe abonnenten aan.

Vertrage deze gang niet! Dan, maar ook dan alleen is er metterdaad hoop, dat *Excelsior* en daarmee een onzer gezelligste *Maandschriften* bestaan blijft.

KUYPER.

Collegiaal stelsel.

VIII.

Een gewone, niet door de Fransche Revolutie bedorven conscientie weet, dat alle gezag van God komt; en een goed Calvinist weet bovendien, dat nooit eenig mensch over zijn medemensch gezag kan bezitten of uitoefenen, tenzij doordien God dit gehengt.

Maar de Fransche Revolutie verwarde de conscientie, en sneed dien band van het goddelijk gezag door.

Neen, het was *niet* zoo, dat alle gezag van God is. Met God had men in Staat en maatschappij niets te maken. Voor zooveel er gezag moet zijn en gezag wierd uitgeoefend, moest dit gezag dus een *anderen* oorsprong hebben.

Die oorsprong kon niet *in God* liggen, en moest dus wel liggen in *den mensch*. En toen dook de booze theorie op: 1°. dat er in den aanvang onder menschen *geen* gezag bestond; 2°. dat bij de uitbreiding van het aantal menschen zeker gezag noodig wierd om de orde te handhaven; en 3°. dat toen de menschen zelven zeker gezag hadden ingesteld en onderling een verdrag hadden aangegaan, om op die en die wijs de zaken van de gemeenschap te regelen.

Zoo ontstond er dus een vereeniging, een soort gemeenschap, bestaande uit alle menschen. Die vereeniging noemde men een Staat. In dien Staat trad een bestuur op. En door medewerking van dit bestuur kwamen er wetten.

Heel de theorie alzoo van het *Contrat Social*. De leer van Hugo de Groot. Straks het systeem van Rousseau. En nu nog altoos, zij het ook in anderen vorm, de wijsheid der nieuwere rechtsgeleerden. Want immers ook hun pantheïstische verklaring komt toch altoos hier op neêr, dat het gezag niet van God komt, maar door innerlijken drang onder de volken en dus *uit den mensch* is opgekomen.

Dit is het Collegiale stelsel op *politiek* terrein.

En geheel ditzelfde stelsel heeft men nu onder dien bepaalden naam van *Collegiaal stelsel* ook toepasselijk verklaard op de Kerk als instituut.

Ook in de kerk toch is de gezagsquaestie de hoofdquaestie.

Zoolang deze quaestie niet tot helderheid is gebracht, kan ik ook in een kerk *niets* hoegenaamd beginnen.

Dan immers weet ik niet hoe de kerk moet ingericht; weet ik niet wat er in de kerk gedaan moet worden; en weet ik evenmin als er iets hapert, wie het recht heeft, om tusschenbeide te treden.

Nu staat het voor elk belijdend Christen, hij zij Gereformeerd of Luthersch, Grieksch of Roomsch, onomstootelijk vast, dat ook in een kerk *alle macht van God is;* dat in God ook voor de kerk de bron van het gezag ligt; en dat de souvereiniteit in de kerk uit niemand anders kan afgeleid dan uit God den Heere.

Op Christus komen we pas in de tweede plaats.

Ook de Christus toch bezit over de kerk geen *oorspronkelijke* macht. Ook de Middelaar heeft zijn gezag en macht van God Drieënig *ontvangen*. Evenals het huis van Oranje door God over Nederland is aangesteld, zoo ook is het huis Davids over de kerk gezet; en dit huis Davids is vertegenwoordigd door Koning Jezus.

In de kerk staat dus een iegelijk onder de overhoogheid van Koning Jezus, omdat God de Heere den Christus als Koning over ons gezalfd en aangesteld heeft.

Maar ook hiertegen is de geest der Revolutie nu in openbaar verzet gekomen.

Neen ook in de kerk wilde men van het gezag of de souvereiniteit Gods niets weten. Ook voor de kerk moest het gezag *uit den mensch* afgeleid.

En nu wierd dezelfde booze theorie van het Contrat Social ook op de kerk toegepast.

Ook daar heette het, dat er aanvankelijk *geen* gezag bestond; doch dat het toenemend aantal leden zeker gezag noodig maakte. En dat toen deze leden, dit inziende, bij elkaar zijn gekomen; saam een vereeniging of genootschap hebben gesticht, dat ze *kerk* noemden; voor dit genootschap een *wet* hebben ingesteld of een *statuut;* en krachtens dit statuut een aantal personen als *bestuurders* hebben aangesteld.

En wel kon men evenmin voor de kerk als voor den Staat bewijzen, dat en wanneer deze contractsluiting dan toch geschied zou zijn. Maar dat deed er niet toe. Het was niet om *historische* waarheid, maar alleen om de *theorie* te doen, die ons van het gezag van God en zijnen Christus afhielp, en daarom nam men zijn toevlucht tot de fictie van het *rebus ipsis et factis*. Zulk een stichting, overeenkomst en vrijwillige onderwerping kon namelijk, zoo leeraarde men, ook *stilzwijgend* en *ongemerkt* zijn toegegaan. En had men dan eenigen tijd feitelijk in zulk een genootschap, naar zulk een statuut en onder zulke bestuurders geleefd, dan wierd men geacht zich vrijwillig geleend te hebben tot zulk een Genootschapsstichting.

Om dit nu duidelijk te doen uitkomen, wierd op den voorgrond gesteld, dat Christus wel onze *Leeraar*, maar niet onze *Koning* was. Hij mocht in overdrachtelijken zin „koning in het Gedrijk" zijn, zooals Plato en Kant koningen zijn op wijsgeerig gebied; maar in *eigenlijken* zin mocht dit niet verstaan. Christus was onze *Leeraar*. Niets meer, niets minder. En daar hij nu op aarde zelf niet meer *leeraren* kon, moesten dit anderen in zijn plaats doen. Maar *hoe* zij dit zouden doen, dat zou het kerkelijk gezag bepalen, en dit kerkelijk gezag ging geheel buiten den Christus om. Hij was een gestorven leeraar. Een leeraar die alleen door zijn overgebrieft word leeraart nog nadat hij gestorven is. En overmits er nu nog andere leeraren naast den Christus in deze wereld stonden, moest het aan de vrije keus der menschen worden overgelaten, wat ze van deze leer wilden aannemen.

Feitelijk bleef er in de kerk dus van den Christus niets anders over, dan dat hij, tijdens zijn omwandelen op aarde, eenige dingen geleerd had en een anderen geest onder de menschheid had zoeken te brengen. Wie zich door die leer en dien geest voelden aangetrokken, vereenigden zich nu, om die leer en dien geest te propageeren in de wereld. Voor dat doel richtten zij een genootschap op; dat genootschap noemden ze een kerk; en het bleef dus aan hun vrije keus staan, hoe ze die leer en dien geest verkozen op te vatten, en in hoeverre ze haar al dan niet een exclusieve geldigheid toeschreven.

De Christus is er niet meer; maar degenen die min of meer met zijn leven en geest ophebben zijn er nog. Hij heeft dus *niets*, zij hebben *alles* te zeggen. En komen ze morgen den dag tot het inzicht, dat er nog weer een andere leer gevonden is, en een andere geest openbaar wierd, die hooger staat, welnu dan besluiten ze bij meerderheid van stemmen, dat de leer van Jezus heeft afgedaan, en deze nieuwe leer nu voorwerp van propaganda zal zijn, en het genootschap houdt op Christelijk te zijn.

Zoo gevoelt men, hoe feitelijk alles aan de *gezagsquaestie* hangt. Berust het gezag bij den Christus, dan is de kerk opgetreden krachtens zijn bevel, door hem ingesteld, aan zijn Woord en Wet gebonden, en is in de kerk ieders wil en keus aan den wil en de keuze van Christus als Koning onderworpen.

Maar dan ook omgekeerd, berust het gezag feitelijk *bij de leden* die het genootschap saamstellen; dan heeft Jezus *niets* te zeggen, dan wordt er over den Christus en zijn leer naar goedvinden *beschikt;* dan berust de hoogste wetgevende, rechtsprekende en besturende macht bij de leden van het genootschap of bij het stel bestuurders dat deze leden aanstelden; en dan is er van Christus in dit genootschap alleen sprake voor zooverre de leden of hun aangestelde bestuurders dit gedoogen of goedvinden.

Niet Christus staat dan boven de leden, maar *de leden staan boven den Christus*. Niet zij zijn bij zijn gratie, maar hij is *bij hun gratie* in de kerk. En desverkiezende zetten zij hem bij meerderheid van stemmen morgen den dag ook als *Leeraar* af.

Dit nu is de kern van het Collegiaal stelsel; waarin niets voor ons treedt dan het overbrengen van de theorie der *Fransche Revolutie* op het terrein der *Kerk van Christus*.

En staat het nu voor elk Christen vast, dat het uitgangspunt der Fransche Revolutie niets anders noch minder was, dan de principieele loochening van God; de voleinding van den opstand in het paradijs; en het gewonnen geven aan Satan van het pleit onder de volken; dan komen we alzoo tot de ontzettende conclusie, dat de toepassing van het Collegiaal stelsel op de kerk van Christus, *het overleveren van Christus' Kerk is aan de macht van Satan.*

Het Collegiaal stelsel behoort tot de *poorten der hel*, waarvan de Christus zelf gesproken heeft dat ze pogen zullen zijn Kerk te overweldigen.

KUYPER.

Uit de Pers.

De *Hervorming* moet weer eens een steentje door de glasruiten van de Vrije Universiteit werpen.

Ze schrijft toch:

Toen Prof. Rutgers van de *Vrije Universiteit* onlangs het rectoraat overdroeg, verhaalde hij dat bij den aanvang van den vorigen cursus aan de Gereformeerde hoogeschool het aantal studenten 77 bedroeg. Doch 14 vielen er af, dat is dus bijna 20 percent. Dit, is, dunkt ons, alreeds bedenkelijk.

Maar dit wordt nog bedenkelijker, als men weet, waarom ze »afvielen". Prof. Rutgers zeide, dat ze afvielen, omdat ze óf zelven meenden hunne studiën volbracht te hebben, óf naar het oordeel van sommige kerken voldoende beslagen waren.

Dat met name in de theologische faculteit het beperkt aantal professoren nog altijd niet is aangevuld en heel de literarische faculteit op de schouders van één man rust, doet al geen hoogen dunk krijgen van de kans op degelijke studie voor den theoloog. Maar als nu 20 percent der studenten vóór 't einde hunner studie zichzelven voldoende beslagen achten en vóór ze hunne studiën voltooid hebben, door »kerken" begeerd, dat is als predikant worden beroepen, is dat dan niet hoogst bedenkelijk voor 't wetenschappelijk geweten van Dr. Kuyper c. s.?

Wat is hiervan nu aan?

Aan de Vrije Universiteit is de studie in de theologie, na het propaedeutisch op vier jaren gesteld, ook voor hen die niet doctoreeren. Alzoo één jaar langer dan aan de andere Universiteiten hier te lande. En uit het feit nu, dat het min goede voorbeeld der andere Universiteiten velen verlokt, om de zaak met $3\frac{1}{2}$ jaar af te doen, leidt de *Hervorming* nu af, dat het al zeer treurig gesteld moet zijn.

En wat aangaat het beperkt aantal professoren, zoo schijnt de *Hervorming* vergeten, dat nog niet zoo lang geleden het getal theologische katheders ook aan de Rijks-universiteit niet grooter was, en dat er toen wel zoo degelijk wierd gestudeerd als thans.

Ten minste in de Kamerverslagen wordt bitter over de studie geklaagd.

Dat we in zake Sliedrecht den wrevel der Modernen niet zoo onjuist vertolkten, blijkt uit wat de *Hervorming* oordeelt:

Komt er dan nooit een einde aan de quaestie-Sliedrecht? zoo vraagt men nog steeds.

Is het classikaal bestuur van Dordrecht nog altijd bezig de twee of drie stukken, daarop betrekking hebbende, te onderzoeken, of ze wel in orde zijn?

Dat men in Sliedrecht het wachten moede is, is te begrijpen. Meer dan 630 gemeenteleden, die zich, hoezeer de bekende 75 van eenere zijde alleen geacht worden de »gemeente" te vormen, in gemoede rekenen tot haar te behoören, hebben zich nu tot het provinciaal kerkbestuur van *Zuid Holland* gewend met de vraag, of het hen aan hun recht zou kunnen helpen.

Men mompelt er van, dat Dordrecht nogmaals een fout in den vorm zou gevonden hebben — Sneek zou een stuk verkeerd hebben gedateerd — waarvan 't gevolg zou kunnen zijn, dat heel dit droevige kerkstuk nog eens weer van voren af aan wierd opgevoerd — tot stichting van heel 't land, en ter verheerlijking van Dordtsche slimmigheid bovenal!

Wat nobele manier zou het zijn, om de kerkelijke zaken te sturen! Is 't er enkel om te doen, de tegenpartij te dwarsboomen, hoe dan ook?

Hier ligt iets waars in!

Bitter zijn de klachten over het godsdienstonderwijs op de Hoogere-burgerscholen en de *Gymnasia*.

Een rapport van het hoofdbestuur van den *Protestantenbond*, waar de oorzaak van dit kwaad schuilde, houdt desaangaande onder meer dit in:

Aan de overladen programma's der scholen, zeggen sommigen; en daarvan ligt weer de oorzaak in de eindexamens. Laat aan deze laatste een einde gemaakt en tengevolge daarvan het programma verlicht worden, en jongens en meisjes zullen weer met meer lust werken — ook voor de catechisatie. En nevens de eindexamens, de vergelijkende examens tot toelating op militaire en andere inrichtingen van onderwijs; ze prikkelen de jonge menschen tot veel, niet tot goed weten en dooden alle lust. En met dit een en ander hangt samen het vele huiswerk, dat de avonduren in beslag neemt.

Aan de leerlingen zelven ligt het, zoo beweren anderen. Zij zijn onverschillig en vinden het gekleed, om die onverschilligheid ten aanzien van den godsdienst te toonen.

Aan de ouders, zeggen de meesten. Thuis wordt geen belangstelling in den godsdienst getoond, terminste geen belangstelling in het godsdienstonderwijs; naar het werk voor de catechisatie wordt niet gevraagd — hoe zullen de kinderen dan dat onderwijs op prijs stellen! Eén noemt als voorbeeld een jongen, die zeer slecht ter catechisatie kwam, doch na verandering van kosthuis een trouw en belangstellend leerling werd. Wat zouden dan ouders niet kunnen doen!

Een leeraar aan een Gymnasium schrijft het volgende: »Ik stel voorop, dat mij de inrichting van ons hooger-, middelbaar en lager onderwijs schijnt te lijden aan groote eenzijdigheid in het voortrekken van verstandsontwikkeling boven de vorming van gemoed en wil, en dat de allerongelukkigste examenmanie er het hare toe bijbrengt om deze onevenredigheid te bevorderen. Waar ik dus bij goeden en gezonden staat van ons onderwijs niet zou klagen over overlading zoo men ten minste ook een deel van het huiswerk wilde laten vallen, zoo moet ik nu getuigen, dat het werk de leerlingen drukt en lusteloos maakt voor het ontvangen van nieuwe indrukken daar zij voortdurend door schoolsche methoden en zielloozе boeken worden bemoeilijkt, dat er voor vrije, eigenaardige ontwikkeling geen tijd overblijft, zoodat onze kleine mannetjes en vrouwjes allen naar eenzelfde model geknipt en gesneden de maatschappij betreden. Ik kan dan ook niet inzien, dat, wanneer die toestand blijft bestaan, zelfs al worden de lesuren verminderd, er veel belangstelling in godsdienstig onderwijs zal worden betoond."

En wat is nu de conclusie van het rapport?

Het doet ons leed M. H. met geen meer afdoend voorstel tot u te kunnen komen. Doch zoolang het godsdienstonderwijs over het algemeen nog zoo ongeregeld is, zal — vreezen wij — van een betere regeling tusschen dit onderwijs en het maatschappelijke geen sprake kunnen zijn.

Dat zijn nu de gevolgen van der Liberalisten wijsheid!

Eerst geen religie op de gymnasia. Toen als zout naast de aardappelen.

En het eind is, dat de heeren zelf inzien, neen, het gaat niet.

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

WETSINGE-SAUWERT, 22 Oct. De kerkeraad mag met innigen dank aan de zusterkerken, gevers en tusschenpersonen, die de vriendelijkheid hadden onze nooden te gedenken of voor te dragen, berichten, dat er wederom iets inkwam, dat ons bijna brengt tot de helft van het benoodigde. Wij meenden alles in handen te hebben en toch kregen de weinige tegenstanders alles bij rechterlijk vonnis. Toch behielden wij een vrije conscientie voor God, den moed om zelven de hand aan den ploeg te slaan en door Gods gunste de *liefde der broederen*.

Wij ontvingen en vermelden in deze vijfde verantwoording de navolgende giften en collecten, die bewijzen, hoe de onderlinge liefde bleef, ja, versterkt is in deze dagen. Door J. H. Koppenol, Uithoorn, *f* 4, door Ds. J. Langhout te Haarlem, van M. C. *f* 5, van de kerk van Arnhem *f* 40, voorts bij Ds. Vethake *f* 40 van een herstellende kranke, *f* 2.50 van N. N. en 50 cent van een werkman; van Wagenborgen *f* 12, Harlingen *f* 25, Hijlaard *f* 5, Steenwijk *f* 12.50, Driebergen *f* 10, Surhuizum *f* 13.77½, Garijp deel collecte *f* 5, door Ds. P. W. J. Wolf te Axel gift *f* 3, door Ds. Van Loon uit Amsterdam wederom *f* 25, door Ds. B. v. Schelven idem *f* 2.50 van G. S en *f* 2.50 van Mej. N.; door Ds. Vethake te Arnhem nagekomen gift van eenige zusters *f* 3, uit de kerk van Spijk tweede inzameling *f* 24.50.

Uit deze kleinere en grootere gaven spreekt luide Gods goedheid over ons. Dat de kerken alles moesten verliezen, getuigt, hoezeer wij het kwaad hadden laten voortwoekeren, en indien iets krachtig spreekt tegen de »bestuurs-organisatie", dan is het wel, dat „handhaven der leer" gestraft wordt met »finale uitstrooping". Wie helpt ons verder de pastorie voltooien en het geleverde betalen? Was onze drûk buitengenwoon zwaar, dat men onze handen ook blijve sterken!

Namens den kerkeraad,
J. BOER SR.

In November 1888 hebben eenige leden der Ned. Herv. gemeente van Willemstad bij hun kerkeraad een gemotiveerd verzoek ingediend, om te breken met de staatssynodale organisatie van 1816/52. Een beantwoording des kerkeraads is door hen op afdoende gronden wederlegd en het verzoek herhaald, maar kortaf afgewezen. Toen hebben zij zich gewend tot de hiervoor aangewezen deputati classis, die evenmin er in slaagden den kerkeraad te brengen tot gehoorzaamheid aan den Koning der kerk in dezen. Diensvolgens zijn onder leiding van depp. class. nieuwe kerkeraadsleden gekozen en Zondag 20 October in hun ambten bevestigd.

Het eerste werk van dezen kerkeraad is nu geweest, de vrijmaking der Ned. Herv gemeente van Willemstad langs den ambtelijken weg. Na overweging van den toestand der kerken, getoetst aan Gods Woord en aan de geschiedenis, heeft de kerkeraad geconstateerd: dat hij (naar art. 86 der Dordtsche Kerkenordening) ten eenenmale onbevoegd is beide tot invoeren en tot afschaffen eener Kerkenordening; dat dus de anti-Schriftuurlijke, onwettige, verderfelijke en zichzelve vernietigende organisatie van 1816/1852 voor de Ned. Herv. gemeente van Willemstad geenerlei kracht of geldigheid bezit; en derhalve de nooit afgeschafte Dordtsche Kerkenordening van 1619 voor geheel deze kerk evenals altijd (en van heden ook onaangevochten en onverdeeld), eeniglijk kracht en geldigheid bezit.

De raad der Ned. Geref. kerk voornoemd, hiervan bij dezen aan alle zusterkerken kennis gevende, verzoekt in hare correspondentie te deelen.

Het adres van den kerkeraad is J. van Sprang, Oudemolen bij Willemstad.

Namens den kerkeraad voornoemd,
J. H. FERINGA, *consulent.*

AKKERWOUDE c. a. Sedert de laatste verantwoording zijn, met dank naast God aan alle gevers, de volgende giften en kerkcollecten ingekomen:

Kerkcoll. te	Woudsend . .	*f* 10.87½
» »	Hommerts . .	» 10.25
» »	Oosthem . . .	» 10.53½
» »	Reitsum c. a.	» 22.25
» »	Hantum c. a. .	» 9.01
» »	Zwartsluis . .	» 66.60½
» »	Rinsumageest .	» 17.82½
» »	Oudega (Wijmbritseradeel).	» 17.24
» »	IJlst	» 11.75
» »	Oosterend . .	» 18.40
» »	Heeg	» 20.—
» »	Gaastmeer . .	» 7.28½
» »	Dokkum . . .	» 23.09½

Collecte te Genemuiden in de verg. der Ger. belijders *f* 5, ¼ deel eener coll. te Groningen, benevens twee pakjes (in die coll.) één van *f* 5 en één van *f* 1, tezamen *f* 19.40 en voorts nog een postw. uit Gron. groot *f* 1 gemerkt W.; door Ds. J. Langhout uit de kerk van Haarlem *f* 15; een ged. eener kerkcoll. te Harlingen *f* 24.39; van de Meisjesvereen. Mirjam te Sneek *f* 2; door den heer J. R. van eenige leden der Jongelingsvereen. te Sneek *f* 1.35; ¼ deel der kerkcoll. te Hijlaard *f* 5; gedeelte eener kerkcoll. te Garijp *f* 5.

Aangezien ik niet veel plaats durf vragen naast de opgave van de ingekomen giften, zoo vlei ik mij met de hoop, dat de gevers zich tevreden stellen met de zoo beknopt mogelijke opgave der giften, voorts getrooste men zich, het e. k. No. der *Fr. Kerkb.* hierover te lezen. Ook lette de lezer daar op de aanbeveling der classis, die de kerk van Akkerwoude werd verstrekt. Opene de Heere nog menig hart, ook voor den nood der armen, met het oog op den naderenden winter; vinde het voorbeeld uit Heeg navolging, vanwaar ons een kist met oude kleederen en gebruikte Bijbels en psalmboeken werd toegezonden. Ook uit IJlst ontving de ondergeteekende eenige Bijbels.

Wie heeft nog een ouden Bijbel, die misschien, zonder gebruikt te worden, daar ligt? Gedenk dan, dat hier in menige hut geen Bijbel wordt gevonden. De ondergeteekende wil ze gaarne ontvangen en er daarna een goede plaats voor zoeken.

Namens het bestuur der Kerkel. Kas,
Heilb. Uw Dr.
P. J. FEITEMA, *penningm.*

Zending.

Een naleezing.

JAPAN.

Na onze beschouwing over de opmerkelijke wisselingen, die het Boeddhisme in den loop der eeuwen onderging, dient nog een enkele blik geworpen op het rijk, waarin dat Boeddhisme totnogtoe zijn vasten burcht heeft. Is het in andere Aziatische rijken slechts een der vele godsdiensten, hoe ontzaglijk talrijk ook in zijn aanhangers, in Japan is het Boeddhisme nog steeds *de* godsdienst des volks.

Men weet echter hoe groote veranderingen dit »rijk der opgaande zon" in de laatste jaren onderging. Gaat het zoo voort, dan kan dit machtig eilandenrijk, 'twelk reeds geen eigenlijken staatsgodsdienst meer heeft, ook niet lang meer de zetelplaats blijven van het Boeddhisme als godsdienst, wellicht nog als zekere philosophie. En wederom staat dit in het nauwst verband met de zoo krachtig vorderende Evangelisatie en Kerstening des lands, alsook zijn omschepping naar Westersch model, die in den laatsten tijd zoozeer openbaar worden. De